

ХУЛОСАИ

**ШҶҶРОИ ДИССЕРТАТСОИНИИ 6D.KOA-040-и НАЗДИ
ИНСТИТУТИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ БА НОМИ АБЎАБДУЛЛО
РЎДАКИИ АКАДЕМИЯИ ИЛМҶОИ ҶУМҶУРИИ ТОҶИКИСТОН**

дар бораи диссертатсия оид ба дарёфти дараҷаи илмии

номзади илмҶои филологӣ

парвандаи аттестатсионии №

Қарори шҶҶрои диссертатсионӣ аз 16-уми сентябри соли 2019

Дар бораи ба шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, Юсупова Сурайё Абдумачидовна, додани дараҷаи илмии номзади илмҶои филологӣ.

Диссертатсияи Юсупова Сурайё Абдумачидовна дар мавзӯи «Таҳқиқи луғавӣ-семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҶои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳои) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) дар шӯбаи забони Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии Академияи илмҶои Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯзи 12 майи соли 2019 (суратчаласаи № 15 аз ҷониби шҶҶрои диссертатсионии 6D.KOA-040-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИ ҶТ (ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 21) барои ҳимоя пазируфта шудааст.

Унвонҷӯ Юсупова Сурайё Абдумачидовна, соли таваллудаш 1988, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ӯ ба ҳайси ассистенти кафедраи умумидонишгоҳии забони тоҷикӣ Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни кор мекунад.

Диссертатсия дар шӯбаи забони Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИ ҶТ иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ – доктори илмҳои филологӣ, узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ИВ профессори кафедраи назария ва амалияи забоншиносии факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ Раҳматуллозода Сахидод Раҳматулло.

Муқарризони расмӣ:

Саломийён Муҳаммадвуд Қаюм – доктори илмҳои филологӣ, дотсент, мудири кафедраи таърихи забон ва типологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон;

Сангинова Рақиба Иномовна – номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи фарҳангшиносӣ ва забонҳои Донишкадаи соҳибкорӣ ва хизмат.

Муассисаи тақриздиҳанда – Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода бо имзои ҳайати кафедраи кафедраи назария ва амалияи забоншиносии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ва тасдиқи ректори донишкадаи мазкур, доктори илмҳои педагогӣ, профессор М. Рачабзода баҳои мусбат дода шудааст. Дар тақризи пешниҳодшуда баробари муваффақиятҳо баъзе эродҳо ном бурда шудааст, ки ислоҳи онҳо ба ақидаи муқарриз барои беҳтар шудани сифати кор муфиданд, аз ҷумла: 1. Боби якуми рисола дар ҳамин шакле, ки ҳаст ба ду боб тақсим мешуд, беҳтар буд. Боби якумро “Номи анвои растаниҳои мевадиханда” ва боби дуюмро “Номи анвои растаниҳои бемева” номгузорӣ карда, номи анвои зироатҳои полезию галладонаро ба боби якуми пешниҳодшуда ва номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳоро ба боби дуюми пешниҳодкардаи мо ҳамроҳ мекард, мантиқӣ мешуд; 2. Боби дуюми рисоларо низ ба ду боб чудо кардан ба мақсад мувофиқ буда, дар боби аввал калимаҳои содаю сохта ва дар боби дуюм калимаҳои мураккаб ва ибора-истолоҳот баррасӣ мешуданд, дурусттар мебуд. Ҳаҷм ва мазмуни бобҳо низ ба ин кор мусоидат мекунад; 3. Вақти он омадааст, ки шевашиносон дар ин гуна корҳо аз транскрипсияи байналхалқии лотинӣ истифода намоянд ва ин кор ҳам агар аз ин алифбо баҳра меҷуст, беҳтар буд; 4. Барои равшантар шудани фарқиатҳои луғавии

шеваи ҷанубӣ аз ҷануби шарқӣ хуб мешуд, ки дар охири бобҳо хусусиятҳои барҷастаи онҳоро дар алоҳидагӣ нишон медод; 5. Баъзан зимни баррасиҳо ба ҳайси мисол калимаҳои умумихалқӣ (аз қабилӣ дона, хомтоқ, хомпиёз, майдабарг) низ оварда мешаванд. Хуб мешуд, ки бештар ба лексикаи лаҳҷавӣ таъкиди карда мешуд; 6. Дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия ғалатҳои услубӣ, имлоӣ ва китобат ба ҷашм мерасанд (саҳ. 27, 36, 65, 96, 122, 143 ва ғ.). Тақризи мусбат аст.

Диссертатсияи Юсупова Сурайё Абдумачидовна дар мавзӯи «Таҳқиқи луғавӣ-семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ» тадқиқоти анҷомёфта махсуб гардида, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он сазовори соҳиб шудан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳои) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) мебошад.

Унвонҷӯ натиҷаҳои илмӣ ва андешаҳои таҳлилии диссертатсияро дар маърузаҳои илмӣ дар конференсияҳои байналхалқӣ ва ҷумҳуриявӣ пешниҳод кардааст, инчунин дар 7 мақола, ки аз онҳо 5-тояш мақолаи нашрияҳои илмӣ пешбар, ки ба рӯйхати Комиссияи Олии Аттестатсионии (КОА) Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, ба нашр расонидааст.

Номгӯии муҳимтарин корҳои, ки моҳияти илмӣ диссертатсияро инъикос менамоянд, чунин аст:

1. Юсупова С. Истилоҳоти марбут ба дарахтони мевадор дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ/ С. Юсупова // Паёми ДДОТ ба номи С. Айни № 6-2 (67), – 2015, –С. 57-60. (бо ҳаммуаллифии С. Хоркашев).

2. Юсупова С. Нақши калимаҳои сода дар ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот / С. Юсупова // Паёми ДМТ № 4/5, –2017, –С.135-141.

3. Юсупова С. Нақши пасванди -й -гӣ дар ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот / С.Юсупова // Суханшиносӣ №4, –2018, – С. 59-65.

4. Юсупова С. Нақши пасванди -ак дар ташаккули калимаву истилоҳоти марбут ба воҳидҳои луғавии соҳаи наботот / С.Юсупова // Паёми ДДОТ ба номи С. Айни №1 (78), –2019, –С. 24-34.

5. Юсупова С. Гурӯҳҳои мавзуии навҳои ғалладона дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқӣ /С. Юсупова// Суханшиносӣ № 3, –2015, – С. 80–85.

6. Юсупова С. Калимаҳои содаи марбут ба воҳидҳои луғавии растаниҳои бемева / С.Юсупова //Суханшиносӣ № 4, – 2016, – С. 33-42.

7. Юсупова С. Воҳидҳои луғавии марбут ба асомии анвои ангур дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ / С.Юсупова //Масъалаҳои мубрами забон ва адабии форсии тоҷикӣ //Маҷмуи мақолоти Конференсияи илмӣ байналмиллалӣ ба шарофати 25-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. –Душанбе, 2016, –С. 300-306.

Ба автореферати диссертатсия тақризи зерин ворид шудаанд:

1. Исматуллозода Ширин- доктори илмҳои филологӣ, директори коллеҷи омӯзгории ба номи Хосият Махсумоваи ДДОТ ба номи С.Айни дар асоси фишурдаи кори илмӣ натиҷагирӣ намуда, дар баробари муваффақиятҳо ба баъзе камбудихо ишора кардааст, аз ҷумла гуфта мешавад, ки дар саҳифаи 16-и автореферат лозим аст, ки номи донишмандон ва муҳаққикон дар қавсайн зикр шавад; эроди дигар он аст, ки баъзе анвои растаниҳо хусусияти умумихалқӣ доранд. Хуб мешуд, ки бештар ба вожаҳои шевагӣ таъяс мешуд. (сах. 12, калимаҳои марбут ба анвои харбуза: хомак, бурикалла, қандак ва ғ.).

2. Қурбонов С.Ҳ. – докторанти кафедраи таърихи забон ва типологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз рӯи фишурдаи диссертатсия дастовардҳоро ном бурда, ба баъзе нуктаҳои норавшан низ ишора кардааст, яқум аз таҳлили рисола бармеояд, ки дар он қолаббандиҳои нахвӣ низ дар мавриди таҳқиқи хусусиятҳои забонии воҳидҳои луғавии марбут ба наботот баррасӣ шудаанд. Дар даҳсолаи охир қисмати нахвӣи лаҳҷаҳои тоҷикӣ аз ҷониби муаллифони зиёд мавриди тадқиқ қарор

гирифтааст. Дар фишурдаи рисола, ба ин масъала камтар тавачҷух зохир гардидааст. Дуюм, сохти калимаҳо дар фаслҳои ҳар як боб ба таври мушаххас баррасӣ шудааст, аммо муаллиф дар фасли чоруми боби аввал - “Номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо” ин нуктаро махсусан таъкид менамояд, ки он нолозим ба назар мерасад. Сеюм, хуб мешуд, ки бо калимаҳои хоси шева ифода гардидани воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар зербоби алоҳида мавриди тадқиқ қарор мегирифтанд. Чорум, дар фишурдаи рисола баъзе ғалатҳои имлоӣ ва китобатӣ ба назар мерасанд: лексемаҳои бо ин қолибҳо *ба вучудомада* (бавучудомада) - с.6; истилоҳ(х)от - с.12, иборатаст (иборат аст) - с.14; истифодаи нимтире ба ҷойи аломати китобатии тире (-) дар саҳифаҳои 8, 12, 14 ва ғ. Инчунин, дар фишурдаи рисола баъзе ифодаҳои духура мушоҳида гардиданд: **пешравии эҳсосшаванда** дар самти баррасии лексикаи шеваҳо (сах.3); **роҳҳои суннати калимасозии** забони тоҷикӣ (с. 13) ва ғ.

3. Қосимов Олимҷон Ҳабибович – доктори илмҳои филологӣ, мудири кафедраи забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино ҷиҳатҳои мусбати баррасии диссертатсияро зикр намуда, дар баробари он барои беҳбудии кори илмӣ ба баъзе нуқтаҳо эрод гирифтааст, аз ҷумла дар фасли чоруми боби аввал “Номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо” (сах.12) дар баробари таҳқиқи луғавӣ-семантикии вожаҳо перомунӣ роҳҳои сохташавии калимаҳои марбут ба номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо бо пасвандҳои -ак//-ък//-ик, -акӣ, -ӣ, -а, -ча низ маълумот дода мешавад. Ба назари муқарриз, бо тавачҷух ба ин ки масоили калимасозӣ дар боби дуюми диссертатсия матраҳ шудааст, баррасии он дар фасли чоруми боби аввал чандон зарур нест; 2. Муаллиф зимни овардани гунаҳои калимаҳо аз ду хатча (//) истифода мекунад. Ба андешаи мо танҳо як хатча (/) дар ин мавридҳо кофӣ аст.

4. Табаров Хайрулло Назарович - номзади илмҳои филологӣ, дотсент, мудири кафедраи забони тоҷикии ДСРТ ва Амлоев Аминҷон Ятимович - номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забони тоҷикии ДСРТ. Дар

асоси матни фишурда муваффақиятҳои муаллифро ишора карда, барои сифатан беҳтар гардидани кори илмӣ баъзе эродхоро низ баён кардааст. Эроди аввал он аст, ки дар баҳши «мавод ва манбаи таҳқиқ»-и фишурда муаллиф дар баробари аз луғатҳои батабърасида ғоида бурдан инчунин аз корҳои тадқиқотии ба лексикаи лаҳҷаҳои алоҳидаи шеваи ҷанубӣ баҳшидаи муаллифон Ш. Исмоилов (води Рашт), З. Замонов (Даштиҷум), Н.Ғадоев (Тағнов), Ҷ. Саидов (Муъминобод) ва дигарон низ қайд мекард ва унвони корҳои ба табърасида онҳоро дарҷ менамуд. (саҳ 7).

2. Дар унвони фишурдаи диссертатсия ва ғаслҳои он истилоҳи наботот (арабӣ) ғаровон истифода мешавад, салоҳ шумурда шудааст, ки он бо истилоҳи тоҷикии «растанӣ» иваз карда шавад.

3. Барои масъалаи сохтори калимаю истилодоти лаҳҷавии боби алодида ҷудо шудааст, вале баъзе мушкилоти калимасозӣ дар сарҳатҳои 3,4, саҳ. 11 (боби 1), ки ба таҳлили луғавию семантикӣ ва таснифи мавзӯии калима-истилоҳоти марбут ба растаниҳо таъин шудааст, ба мушоҳида мерасад.

4. Калимаҳои лаҳҷавии тарак//тарък//таръкак, савча//савчък, хомак//хумак ба давраҳои нашъунамои ин маҳсулот тааллуқ доранд, вале онҳо ба ғурӯҳи «номи анвои харбуза» дохил карда шудаанд (саҳ.10).

5. Калимаҳои ровшък ва олуҷа аз ҷидати сохтори худ сохтаанд, вале онҳо дар қатори вожаву истилоҳоти сода арзёбӣ гардидаанд. Ё ин ки вожаи туркӣ-узбекии оқчайир сохтори мураккаб дорад ва он ҳам дар қатори вожаҳои сода ҷой дода шудааст. (саҳ. 13).

6. Калимаҳои иқтибосӣ дар номғузори истилоҳоти марбут ба растаниҳо кам бошанд ҳам нақш доранд, вале муаллиф дар баррасии луғавию маъноӣ ва сохторӣ чунин унсурҳоро дар шакли алоҳида зикр накардааст. Тақризҳо мусбат мебошад.

Муқарризони ғайрирасмӣ дар баробари муайян кардани баъзе эроду нуқсонҳои автореферати диссертатсия (тоҷикӣ ва русӣ) муҳимияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, навоарӣ ва дастовардҳои шоёни муаллифи диссертатсияро низ таъкид кардаанд.

Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи тақриздиханда бо он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевосита дар соҳаи таърихи забон ва забоншиносӣ буда, дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф карданд, ки

мазмун ва муҳтавои онҳо ба мавзӯи диссертатсияи мазкур наздикӣ дорад. Муасссиаи тақриздиҳанда дар самти тадқиқу таҳлили масоили умдаи забоншиносӣ ва таърихи забони тоҷик корҳои зиёдеро анҷом додааст.

Шӯрои диссертатсионӣ таъкид менамояд, ки дар асоси кори анҷомшуда, бори аввал ба таври нисбатан мукамал маводи марбут ба наботот дар шеваҳои мазкурро ҷамъоварӣ, табақабандӣ ва таҳқиқи илмӣ намуда, нақши воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳои мевадор, бемева ва гулу гиёҳҳо баррасӣ гардида, ҷойгоҳи калимаҳои сода, сохта, мураккаб ва калима-ибораҳоро дар ташаккули лексемаҳои марбут ба растаниҳо муайян намудааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот ба он вобаста аст, ки омӯзиш ва таҳқиқи хусусиятҳои луғавию семантикии гурӯҳҳои мавзӯӣ ва сохтори калимаю истилоҳоти соҳавӣ дар муайян сохтани роҳи таърихии лаҳҷаҳо ва тараккиёти мунтазами забон ва шеваҳо мусоидат мекунад. Ҷамъоварӣ ва таҳқиқи воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳо барои пурра кардани истилоҳоти соҳавии забони меъёр ва нишон додани нирумандии манбаъҳое, ки забони меъёр аз онҳо истифода мекунад, омилҳои муҳиме ба ҳисоб меравад. Азбаски воҳидҳои луғавии ин соҳа, асосан, тоҷикӣ мебошанд, истифодаи онҳо дар забони меъёр барои иваз кардаи баъзе калимаҳои иқтибосӣ муҳим арзёбӣ мешавад. Таҳқиқи танҳо як гурӯҳи мавзӯӣ ҷихати пурратар омӯхтани соҳа мусоидат карда, барои нишон додани хусусиятҳои хоси калимаҳои сода ва дар заминаи онҳо ташаккули воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳо тавассути унсурҳои гуногуни калимасоз, сермаҳсулию каммаҳсулии қолибҳои мавҷуда, омори лексемаҳои бо ин қолибҳо ба вучуд омада, аҳамияти назариявии таҳқиқотро муайян менамояд.

Аҳамияти амалии диссертатсия аз он иборат аст, ки натиҷаҳои он метавонанд, барои тадвини луғати соҳавии марбут ба наботот истифода шаванд. Диссертатсия ва мақолаҳои ҷопшуда барои дарсҳои амалию назариявии фанҳои лексикаи забони адабӣ, шевашиносӣ ва масоили марбут ба калимасозӣ дорои аҳамият мебошанд. Ҷамчунин, хулосаҳои илмии диссертатсия метавонанд барои таҳияи барномаҳои таълимии шевашиносӣ, назарияи калимасозӣ, китобҳои

дарсии марбут ба фанни шевашиносӣ ва масоили калимасозии шеваҳо истифода шаванд.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқоти мазкурро асарҳои илмию назариявии олимони забоншиносони ватаниву хориҷӣ М.С. Андреев, В.П. Григорев, Д.И. Эделман, Е.С. Кубрякова, И.И. Зарубин, В.А. Лившиц, В.С. Расторгуева, М.Д. Степанова, Н.М. Оранский, Л. С. Пейсиков, А.З. Розенфелд, Ю.А. Рубинчик, Т.Д. Чхеидзе, Н. Маъсумӣ, Р. Ғаффоров, Ғ.Чӯраев, Ф.Зикриёев, Б.Камоллидинов, М.Н. Қосимова, Ҳ.Мачидов, Р.Л. Неменова, Ш. Рустамов, Д. Хоҷаев, Ш. Исмоилов, Д. Саймидинов, Ф.Р. Амонова, С. Назарзода, О.Маҳмадҷонов, М.Султонов, О.Қосимов, С.Раҳматуллозода, А. Нозимов, П. Нуоров, Ф. Шарифова, З. Мухторов, М. Саломов, Д. Ҳомидов, С. Мирзоев, Р.Сангинова ва дигарон ташкил медиҳад.

Саҳми фардии муҳаққиқ дар он зоҳир мегардад, ки зимни баррасии хусусиятҳои луғавӣ-семантикии воҳидҳои луғавии марбут ба наботот ба масъалаҳои таҳқиқи номи анвои дарахтони мевадиханда (аз қабилӣ себ, нок, зардолу, олу, шафтолу, ангур, тут, чормағз, дулона, санҷид, анор, анҷир ва ғ.); номи анвои дарахтони бемева (аз қабилӣ бед, сафедор, тирак ва ғ.); номи анвои зироатҳои полезию ғалладона (харбуза, тарбуз, каду, гандум, ҷав, арзан, лубиё, нахӯд, чуворимакка, пиёз, картошка ва лаблабу); номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо (гиёҳҳои гуногуни истеъмолий, номи анвои пудина, замбурӯғ, чукрӣ, гиёҳҳои шифобахш, гиёҳҳои ғайриистеъмолий, номи анвои гул, қорӯб, хор ва ғ.) бевосита дахл карда, ба дараҷаи истифодаи онҳо дар шеваҳои таҳқиқшаванда, доираи истифодаи калимаҳо ва ҳудуди интишори онҳо дар лаҳҷаҳо, қорбурди онҳо дар дигар шеваҳои забони тоҷикӣ, хусусиятҳои маъноию семантикӣ ва сохтори онҳо аҳамияти махсуси илмӣ дода шудааст.

Муайян шудааст, ки баррасии роҳҳои ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот яке аз паҳлуҳои асосии кори диссертатсионӣ ба шумор меравад. Воҳидҳои луғавии содаи ифодакунандаи номи растаниҳо ба унвони калимаҳои асосӣ барои ба вучуд омадани вожаҳои навӣ сохта, мураккаб ва

дарсии марбут ба фанни шевашиносӣ ва масоили калимасозии шеваҳо истифода шаванд.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқоти мазкурро асарҳои илмию назариявии олимони забоншиносони ватаниву хориҷӣ М.С. Андреев, В.П. Григорев, Д.И. Эделман, Е.С. Кубрякова, И.И. Зарубин, В.А. Лившиц, В.С. Расторгуева, М.Д. Степанова, Н.М. Оранский, Л. С. Пейсиков, А.З. Розенфелд, Ю.А. Рубинчик, Т.Д. Чхеидзе, Н. Маъсумӣ, Р. Ғаффоров, Ғ.Чӯраев, Ф.Зикриёев, Б.Камоллидинов, М.Н. Қосимова, Ҳ.Маҷидов, Р.Л. Неменова, Ш. Рустамов, Д. Хоҷаев, Ш. Исмоилов, Д. Саймидинов, Ф.Р. Амонова, С. Назарзода, О.Маҳмадҷонов, М.Султонов, О.Қосимов, С.Раҳматуллозода, А. Нозимов, П. Нуров, Ф. Шарифова, З. Мухторов, М. Саломов, Д. Ҳомидов, С. Мирзоев, Р.Сангинова ва дигарон ташкил медиҳад.

Саҳми фардии муҳаққиқ дар он зоҳир мегардад, ки зимни баррасии хусусиятҳои луғавӣ-семантикии воҳидҳои луғавии марбут ба наботот ба масъалаҳои таҳқиқи номи анвои дарахтони мевадиханда (аз қабилӣ себ, нок, зардолу, олу, шафтолу, ангур, тут, чормағз, дулона, санҷид, анор, анҷир ва ғ.); номи анвои дарахтони бемева (аз қабилӣ бед, сафедор, тирак ва ғ.); номи анвои зироатҳои полезӣю ғалладона (харбуза, тарбуз, каду, гандум, чав, арзан, лубиё, нахӯд, чуворимакка, пиёз, картошка ва лаблабу); номи анвои алафу гиёҳ ва буттаҳо (гиёҳҳои гуногуни истеъмолий, номи анвои пудина, замбурӯғ, чукрӣ, гиёҳҳои шифобахш, гиёҳҳои ғайриистеъмолий, номи анвои гул, қорӯб, хор ва ғ.) бевосита дахл карда, ба дараҷаи истифодаи онҳо дар шеваҳои таҳқиқшаванда, доираи истифодаи калимаҳо ва ҳудуди интишори онҳо дар лаҳҷаҳо, қорбурди онҳо дар дигар шеваҳои забони тоҷикӣ, хусусиятҳои маъноию семантикӣ ва сохтори онҳо аҳамияти махсуси илмӣ дода шудааст.

Муайян шудааст, ки баррасии роҳҳои ташаккули воҳидҳои луғавии марбут ба наботот яке аз паҳлуҳои асосии кори диссертатсионӣ ба шумор меравад. Воҳидҳои луғавии содаи ифодакунандаи номи растаниҳо ба унвони калимаҳои асосӣ барои ба вучуд омадани вожаҳои навъи сохта, мураккаб ва